

2019 YILI
BÜTÇE
SUNUSU

TBMM Plan ve Bütçe Komisyonu

Murat KURUM
Çevre ve Şehircilik Bakanı

21 Kasım 2018

T.C. ÇEVRE VE
ŞEHİRCİLİK BAKANLIĞI

**T.C. ÇEVRE VE
ŞEHİRCİLİK BAKANLIĞI**

**2019 YILI
BÜTÇE
SUNUSU**

TBMM Plan ve Bütçe Komisyonu

Murat KURUM

Çevre ve Şehircilik Bakanı

21 Kasım 2018

T.C. ÇEVRE VE ŞEHİRCİLİK BAKANLIĞI

**Sayın Başkan,
Plan ve Bütçe Komisyonunun Değerli Üyeleri,
Sayın Milletvekilleri,
Kıymetli Basın Mensupları,**

Bakanlığımızın gerçekleştirdiği faaliyetler ile 2019 Yılı Bütçe Teklifi hakkında bilgi sunmak üzere huzurlarınızdayız, bu vesileyle hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Sayın Başkan, Değerli Milletvekilleri;

2011 yılında Çevre ve Şehircilik Bakanlığı olarak teşekkül ettirilen ve Cumhurbaşkanlığı yeni hükümet sistemiyle birlikte TOKİ, Emlak Bankası, Milli Emlak ve Yerel Yönetimler Genel Müdürlüklerinin bağlanmasıyla yeniden yapılanan Bakanlığımız; çevre koruma, imar, yapılaşma, kentsel dönüşüm, hazine taşınmazlarının yönetimi ile yerel yönetimlere ilişkin alanlarda görev ve sorumluluk üstlenmektedir.

2019 Yılı Bütçe Teklifinde; Bakanlığımız bütçesi 2 milyar 573 milyon 286 bin TL, bağlı kuruluşumuz **Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü bütçesi ise 1 milyar 113 milyon 861 bin TL olarak belirlenmiştir.**

Sayın Başkan, Değerli Üyeler;

Ülkemizin coğrafyasında ekonomik ve siyasi açıdan lider ülke konumuna gelmesiyle birlikte, atık yönetimi uygulamaları da hem Avrupa Birliği ülkelerince hem de komşu ülkelerce ciddiyle takip edilir hale gelmiştir.

Etkin bir atık yönetiminin sağlanması ve atık sorununun tamamıyla çözümü tüm yöntemlerin kombinasyonu ile mümkündür.

Verimli ve entegre bir atık yönetim sistemi; bütüncül bir sistem olmalı ve oluşan atığın bileşimi ve üretim kaynaklarını ihtiva edecek şekilde planlanmalıdır.

Ayrıca ekonomik değer oluşturabilmek için ulusal çevre sektörünün oluşmasına hizmet etmelidir.

Çalışmalarımızda, atıkların yaratacağı çevresel sorunları giderirken diğer yandan atıklardan ekonomimize kaynak oluşturma çabası içerisindeyiz.

Planlama sürecinde atık yönetiminde en önemli adımlardan birisini 2016-2023 yıllarını kapsayacak şekilde hazırladığımız Ulusal Atık Yönetimi ve Eylem Planı ile hayata geçirdik.

Böylece Ülkemizde atık yönetimini atık türlerine göre en ince ayrıntısına kadar planlama ve uygulama fırsatına kavuştuk.

Teknolojik yenilikler ile birlikte artan nüfus ve şehirleşme, yaşam standartlarının ve tüketim alışkanlıklarının farklılaşmasına yol açarak daha çok atığın oluşmasına neden olmaktadır.

Bu durum aynı zamanda, başta doğal kaynakların tükenmesi ve iklim değişikliği gibi hususlar olmak üzere tüm canlıları tehdit edecek boyutlara varan hava, su ve toprak kirliliğine neden olmaktadır.

Gelecek nesillere temiz ve gelişmiş bir Ülke ile yaşanabilir bir dünya bırakmak amacıyla Bakanlığımızca 2017 yılında **Sıfır Atık Projesi** başlatılmıştır.

Proje ile israfın önlenmesi, kaynakların daha verimli kullanılması, atık oluşum sebeplerinin gözden geçirilerek atık oluşumunun engellenmesi veya minimize edilmesi, atığın oluşması durumunda ise kaynağında ayrı toplanması ve geri kazanımının sağlanması hedeflenmektedir.

2017 yılında ilk defa Cumhurbaşkanlığı Külliyesi ve Bakanlığımızda hayata geçirilen proje bugün artık 8.668 kurum binasında uygulanmaya başlanmıştır.

2023 e kadar tüm ülkede Sıfır Atık Sisteminin kurulumu tamamlanacaktır.

Sıfır Atık projesiyle; çevresel, ekonomik sosyal açıdan önemli kazanımlar elde edilecektir.

Uygulamanın 2023 yılında tamamen hayata geçirilmesiyle birlikte yıllık 20 milyar TL lik bir ekonomik kazanç hedeflenmektedir.

Ayrıca, toplanan atıkların işlenmesi, geri kazanılması sonucu sanayimizde ve hizmet alanlarında gerçekleştirilecek yatırımlarla ciddi anlamda istihdam oluşması ve 2023 yılına kadar bu alanda 100 bin kişiye doğrudan istihdam sağlanacağını öngörmekteyiz.

Sıfır Atık Projesinin Bakanlığımızda uygulanmaya başladığı 16 aylık süreçte 179 ton atık ayrı toplanarak ekonomiye kazandırılmıştır.

Atık toplama maliyetlerinin yüksek olması ve yerel yönetimlerin atık yönetimine ayırdıkları bütçe payının yetersizliği nedeniyle etkin kaynakta ayrı toplama sisteminin oluşturulamaması geri kazanılabilir atıkların ekonomiye kazandırma sürecini olumsuz etkilemektedir.

Bu maksatla, etkin bir atık toplama sisteminin oluşturulması ve sıfır atık projesi kapsamında gerekli altyapı ihtiyaçlarının temini için kaynak oluşturulmasına yönelik ekonomik araçlar üretilmesi hususunu içeren kanun teklifi geçen hafta Çevre Komisyonunda görüşülerek kabul edilmiştir.

Yine bu kanun teklifinde;

- » Başta içecek ambalajları olmak üzere ambalaj atıklarının etkin bir şekilde toplanabilmesi için zorunlu depozitoya tabi olmaları konularında düzenleme yapılmıştır.
- » Sıfır atık uygulamasına geçen yerlere, sıfır atık yönetim sisteminin etkin bir şekilde uygulanması için teşvik düzenlemesi de öngörülmektedir.
- » Geri kazanım imkanı düşük ve çevresel kirliliğe neden olan plastik poşetlerin kullanımının azaltılması amacıyla plastik alışveriş poşetlerinin tüketiciye ücretli verilmesi yönünde düzenleme yapılmaktadır. Plastik poşetlerin satılması ile kaynakların verimli kullanılması ve ekonomiye kazanç sağlanması hedeflenmektedir.

Ayrıca, sıfır atık yönetim sisteminin kurulmasına ve bu yerlere sıfır atık belgesi verilmesine ilişkin usul ve esasları düzenleyen Sıfır Atık Yönetmelik Taslağı hazırlanmıştır.

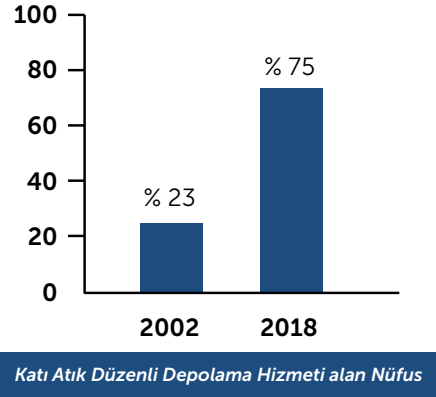
Bunları başardığımızda 2023 yılında evsel atık geri kazanım oranımızı en az yüzde 35 seviyesine çıkartacağız.

Sayın Başkan, Değerli Milletvekilleri;

Ülkemizde **katı atık düzenli depolama tesisleri** ile ilgili çalışmaları her geçen gün artırarak devam ettiriyoruz. Patlayan çöp sahalarından düzenli depolamaya sloganıyla başlattığımız süreç hızla gelişti. Yerel yönetimlerin çalışmalarını takip ederek modern tesislerin kurulması için teknik ve mali bakımdan yerel yönetimleri destekliyoruz.

2002 yılında katı atık düzenli depolama tesisi sayısı sadece 15 iken, 2018 yılı Kasım ayı itibariyle 88'e ulaşmıştır.

Bu tesisler ile 1.142 belediyede nüfusun % 75'i olmak üzere 55 milyon kişiye hizmet verilmektedir.

Bu alanlarda sadece atığı depolamak yerine geri kazanıma öncelik veren ön işlem tesislerini de hayata geçiriyoruz. Aynı zamanda 38 depolama sahasında 194 MW kapasite ile elektrik enerjisi elde edilmektedir. 2023 yılında tüm vatandaşlarımız katı atık düzenli depolama hizmetine kavuşacaktır.

Bu kapsamda başlatılan **Katı Atık Programı Projesi** ile belediyelerin en uygun ve ekonomik şekilde atık yönetimi yatırımları yapması, atık yönetiminde çevresel yükümlülüklerini yerine getirmeleri desteklenmektedir.

Söz konusu proje kapsamında 2023 yılına kadar belediyelere toplam 2 milyar 145 milyon TL tutarında destek sağlanması planlanmaktadır.

Ülkemizde 2003 yılında 1 adet yakma tesisi bulunurken, 2018 yılında 5 adet yakma ve 41 adet beraber yakma olmak üzere atıkları enerji kaynağı olarak kullanan tesis sayısı 46'ya ulaşmıştır.

Tehlikeli atık geri kazanım tesisi 2003 yılında 18 iken, 2018 yılı itibariyle 46'ya ulaşmıştır.

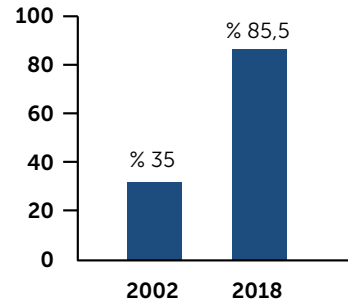
Ülkemizde kurulu bulunan 58 adet sterilizasyon tesisi ve 3 adet yakma tesisi ile 81 il’de tıbbi atığın güvenli yönetimi sağlanmaktadır.

Ayrıca, yerel yönetimlerin çevre yatırımları için son 15 yılda 13 bin projeye 1 milyar 712 milyon TL nakdi yardım verilmiştir.

Atık suların arıtılarak alıcı ortama verilmesi çevre kirliliğinin önlenmesi ve sınırlı olan su kaynaklarımızın korunması açısından son derece önemlidir.

Ülkemizde, çevreyi koruma amaçlı yapılan çalışmalar ve Bakanlığımızca verilen maddi ve teknik destekler sonucunda, son yıllarda kanalizasyon şebekesi ve atık su arıtma tesisi ile hizmet verilen belediye sayısında ve bu hizmetin verildiği nüfusta önemli artış olmuştur.

2002 yılında belediye nüfusunun % 35’ine atıksu arıtma hizmeti verilirken, 2018 yılında bu oran % 85,5’e ulaşmıştır.

2023 yılında ise, hiçbir atıksu arıtılmadan doğaya deşarj edilmeyecektir.

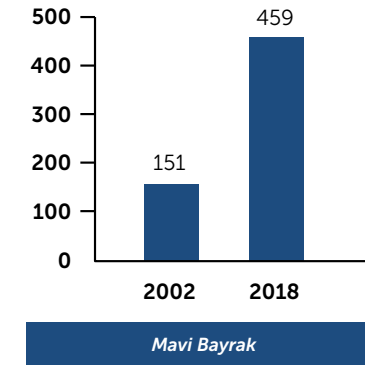
Ergene ve Gediz havzalarındaki Arıtma Çamuru Yönetim Planının Hazırlanması Projeleri tamamlanmıştır. Bu iki havza haricinde yurt genelini kapsayan “Türkiye’de Arıtma Çamuru Yönetimi ve Eylem Planının Hazırlanması Projesi” ile ilgili çalışmalar devam etmektedir.

Atıksu arıtma tesisi yönetimlerini teşvik etmek amacıyla, 2011-2017 yılları arasında atıksu arıtma tesislerinin enerji giderlerinin %50’sine tekabül eden 279 milyon TL Bakanlığımız tarafından karşılanmıştır.

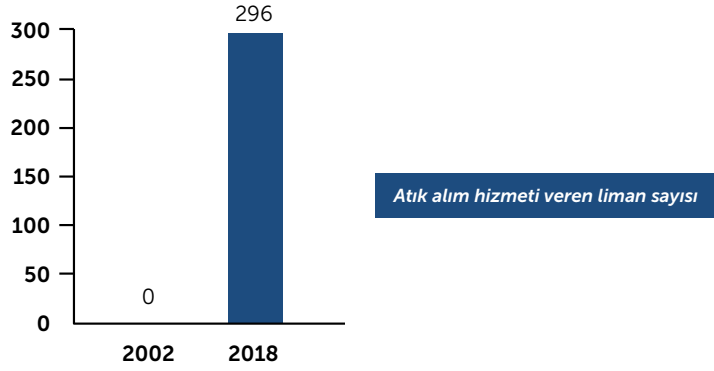
Atıksu arıtma tesislerinin inşaatı ve işletmesinde **Kamu Özel İşbirliği Modeli**’nin uygulanabilmesi için çalışmalarımız devam etmektedir.

Sayın Başkan, Değerli Üyeler;

Temiz denizlerimizin bir göstergesi olan **mavi bayraklı plaj** sayısı 2002 yılında 151 iken, 2018 yılında 459 ‘e ulaşmıştır. Bu alanda hedefimiz dünya birinciliği.

2002 yılında hiçbir limanda gemilerden atık alım hizmeti verilemez iken, bugün 296 adet kıyı tesisinde gemilere atık alım hizmeti verilmektedir.

Kaza kaynaklı deniz kirliliğini önlemek amacıyla bugüne kadar 352 kıyı tesisinin risk değerlendirmesi ve acil müdahale planı tamamlandı.

Gürültü, yaşadığımız çevrenin kalitesini ve insan sağlığını olumsuz yönde etkileyen önemli faktörlerden biridir.

Gürültü kirliliğinin azaltılması ve kontrolü amacıyla 2013 yılından itibaren gürültü haritalarının hazırlanması çalışmalarına hız verilmiştir.

2014 yılından itibaren Bakanlığımızca yürütülen projeler kapsamında 25 ilin ve 41 adet havalimanının gürültü haritaları tamamlanmıştır.

2018 yılı sonuna kadar 21 ilin ve 2019 yılı sonuna kadar da 20 ilin gürültü haritaları hazırlanmış olacaktır.

Ulaşımdan kaynaklanan gürültüye maruz kalan kişilerin yaşam kalitesini arttırmak amacıyla önümüzdeki 5 yılda 60 bin metrekarelik gürültü bariyeri yapımı için destek verilecektir.

Egzoz gazı emisyon ölçümlerinin takibinin sağlanması, ölçüm yaptırmayan taşıtların tespiti ve usulsüz ölçümlerin önüne geçilmesi amacıyla "Egzoz Gazı Emisyon Ölçümü Takip Sistemi" 01 Ocak 2018 tarihi itibarı ile uygulamaya konulmuştur.

Bakanlık tarafından takip edilebilen ölçümlerde önceki yıla oranla yaklaşık %20'lik artış sağlanmıştır.

Vatandaşlarımız, egzoz gazı emisyon ölçüm geçerlilik sürelerini e-devlet üzerinden görebilmekte ve ölçüm raporunu yine e-devlet üzerinden temin edebilmektedir.

Sayın Başkan, Değerli Milletvekilleri;

İklim değişikliği, insanlığın karşı karşıya kaldığı en önemli sorunlardan biri olarak uluslararası gündemde yer almaktadır.

Türkiye olarak küresel ölçekte çözümün parçası olmak için sorumluluklarımızı yerine getiriyoruz. Nitekim, 21 Nisan 2016 tarihinde Paris Anlaşmasını imzaladık.

2030 yılında sera gazı emisyonlarında %21'e kadar artıştan azaltım yapabileceğimizi Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Sekretaryasına bildirdik.

Bakanlık olarak iklim değişikliği ile mücadele ve ozon tabakasının korunması çalışmaları kapsamında yürütülmekte olan projelerle hem uluslararası sorumluluklarımızı yerine getirilmekte hem de ülkemizin iklim değişikliği ile mücadeleye yönelik teknik ve idari kapasitemiz geliştirilmektedir.

Yerel yönetimlerimizde iklim değişikliğiyle mücadele konusunda kapasiteyi artırmak amacıyla Yerel İklim Değişikliği Eylem Planlarının ilk etapta 30 büyükşehir belediyemiz tarafından hazırlanmasını sağlayabilmek için çalışmalar başlatılmıştır.

Karadeniz Bölgesinde yaşanan sel, taşkın ve heyelan gibi önemli ekonomik, sosyal ve çevresel zararlara sebep olan afetlerin sayı ve sıklığının artması göz önüne alınarak, **“Karadeniz Bölgesi İklim Değişikliğine Uyum Stratejisi ve Eylem Planı”** çalışmaları başlatılmıştır. Bu çalışmalar tüm bölgelerimizde yaygınlaştırılacaktır.

2017 yılı sonu itibari ile tamamlanan **IPA-I döneminin Çevre Operasyonel Programı** kapsamında; bütçesi yaklaşık 700 milyon Avro olan 31 adet altyapı projesi hayata geçirilmiş olup, proje kapanış işlemleri devam etmektedir.

Uygulama aşaması 2025 yılı sonunda tamamlanacak olan **IPA-II dönemi** 2016 yılının Nisan ayında başlamıştır.

“Çevre ve İklim Eylemi Sektör Operasyonel Programı” aracılığıyla Türkiye’nin çevre ve iklim değişikliği projelerine mali katkı sağlanacaktır.

IPA-II döneminde ayrılan Avrupa Birliği katkısı yaklaşık 368 Milyon Avrodur.

Sayın Başkan, Değerli Milletvekilleri;

Çevresel Etki Değerlendirilmesi; yatırımların çevresel etkilerinin ölçülmesi ve gerekli tedbirlerin alınması yönünden önemli bir süreçtir.

ÇED Yönetmeliği, Avrupa Birliği uyum çalışmaları ve ülkemizin ihtiyaçları doğrultusunda revize edilmiş, sınır aşan hususlar hariç Avrupa Birliği ÇED Direktifi ile tam uyumlu hale getirilmiştir.

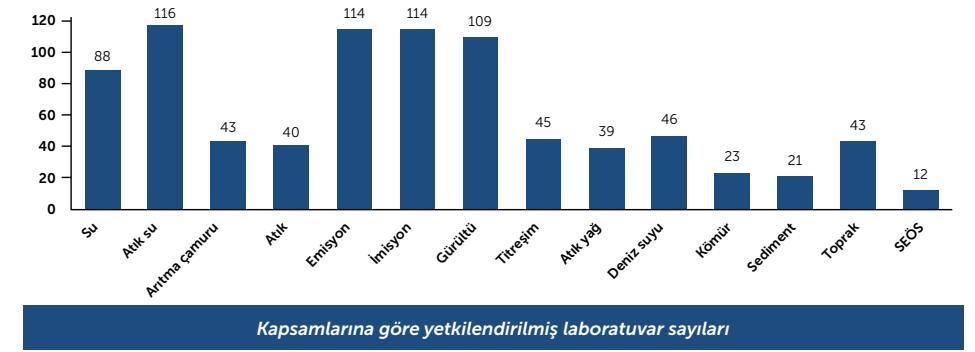
ÇED Yönetmeliği kapsamındaki iş ve işlemler, elektronik ortama aktarılmıştır.

Çevre kirliliğinin önlenmesi amacıyla ülke genelinde vatandaşlarımızın şikâyetlerini de dikkate alarak 2018 yılının ilk 9 ayında 33.830 tesise denetim gerçekleştirildi.

Ayrıca, daha riskli tesislerin daha sık denetlenmesine dayalı risk odaklı denetim çalışmasına başladık, şu anda 34 ilimizde uygulamaktayız.

Ülkemizin çevre analizlerinde referans laboratuvarı olan Çevre Referans Laboratuvarımızda, çevre kirliliğine yönelik her türlü izin, izleme ve denetimlere esasteşkil eden ölçüm ve analizler yapılmakta, özel veya kamuya ait laboratuvarları yetkilendirilmekte, hava ve su kalitesi izleme çalışmaları yürütülmektedir.

Bu kapsamda, 196 laboratuvar yetkilendirilmiştir.

2005 yılında 36 istasyon ile başlayan hava kalitesi izleme ağı 81 il merkezinde 339 istasyona genişletildi.

Kurulu kapasitesi 10.000 m3 üzerinde olan atıksu arıtma tesislerini 7/24 gerçek zamanlı izlemektedir.

2012 yılında 30 adet tesisle başlanan sürekli atıksu izleme çalışmalarında entegrasyonu sağlanan tesis sayısı günümüz itibariyle 256'ya yükseldi.

Havza bazında su kalitesinin belirlenmesine yönelik mevsimsel izleme faaliyeti; Ergene, Küçük Menderes, Gediz, Kuzey Ege, Sakarya ve Susurluk Havzaları olmak üzere 6 havzada 111 noktada yapılmaktadır.

Tüm denizlerimiz toplam 353 noktada ulusal mevzuatımız ve uluslararası sözleşmeler çerçevesinde izlenmektedir.

Sayın Başkan, Değerli Üyeler,

Hava kalitesi ölçüm sonuçları ve hava kalitesi indeksi internet ortamında kamuoyunun bilgisine sunulmaktadır.

Ülkemizde 8 adet Temiz Hava Merkezi bulunmaktadır.

İstanbul, Samsun, İzmir, Konya, Erzurum, Adana ve Ankara illerindeki merkezlerin kurulumu tamamlanmış olup, Diyarbakır'da kurulum çalışmaları devam etmektedir.

Büyük sanayi tesislerinden 289 tesis ve bu tesislere ait 655 baca sürekli ölçüm sistemi ile 7/24 gerçek zamanlı olarak izlenmektedir.

81 ilimizin çevre sorunlarını belirlemek amacıyla Türkiye Çevre Sorunları ve Öncelikleri Değerlendirme Raporu hazırlanmaktadır.

Ayrıca, Türkiye'de üretilen, dağıtılan, ihraç edilen veya ithalat yoluyla piyasaya sunulan ürün ya da hizmetlerin çevreye duyarlı ve çevre dostu olduğunu gösteren **Çevre Etiket Sistemini** hayata geçirdik.

Çevre denetimleri açısından en iyi çözüm gerçek zamanlı izleme yapabilmektir.

Kirleticilerin kimlik tespiti, denizlerde ve havzalarda tespit edilmiş sıcak noktaların sürekli olarak izlenmesi ve Merkezi Laboratuvar belirleme sistemine geçilmesi önem taşımaktadır.

Gerçek zamanlı izleme çalışmaları için İzmit Körfezi pilot olarak seçilmiştir.

İzmit Körfezine şamandıra kurularak deniz suyu kalitesi gerçek zamanlı olarak izlenecek, denizlerimizde diğer sıcak noktaların izlenmesi için de gerekli hazırlıklar yapılacaktır.

Ayrıca, Havzalarda 10.000 m³' ten daha düşük kapasiteli tesislere de izleme sistemleri kurulabilmesi yönünde fizibilite ve mevzuat hazırlığı çalışmaları yapıyoruz.

Sayın Başkan, Değerli Milletvekilleri;

Doğal sit alanları ve Özel Çevre Koruma Bölgelerinin tüm planlama ve uygulama çalışmaları korunan alanların tespiti, tescili, korunması ve geliştirilmesi Bakanlığımız bünyesinde yürütülmektedir.

Ülkemizin tabii değerlerinin tespiti ve korunması için tüm Doğal Sit Alanlarında ve potansiyel yeni alanlarda dört mevsimi kapsayan Ekolojik Temelli Bilimsel Araştırma Proje çalışmaları tamamlanmış ve raporlar hazırlanmıştır.

Hazırlanan raporlar doğrultusunda, doğal sit alanlarının yeni koruma kategorileri belirleme çalışmaları devam etmektedir.

Kızılırmak Deltası Sulak Alan ve Kuş Cenneti Doğal Değerlerinin Araştırılması ve Yönetimi kapsamında Bakanlığımız ile Alan Başkanlığı koordinasyonunda gerekli çalışmalar yürütülmektedir.

Kızılırmak Deltası Sulak Alan ve Kuş Cenneti'nin UNESCO Dünya Mirası Kalıcı Listesine dâhil edilmesi talebimiz Azerbaycan da Temmuz 2019 yılında yapılacak oturumda karara bağlanacaktır.

Afyon, Eskişehir, Kütahya illeri arasında yer alan ve 3000 yıllık tarihe dayanan Frigya Vadisi doğal sit alanlarının koruma kullanma dengesi içinde değerlendirilmesine yönelik çalışmalar yürütülmektedir. Bu kapsamda dört öncelikli bölge ve 71 nokta belirlenmiştir.

Ayrıca, Ankara'da Türkiye Tabiat Tarihi Müzesi kurulması, Salda Gölü, Karaburun ve Ildır Körfezinin Özel Çevre Koruma Bölgesi ilan edilmesine ilişkin çalışmalar devam etmektedir.

Mogan Gölü Dip Çamuru Temizlenmesi Projesi'nin uygulama çalışmaları, 2016 yılında Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı ile imzalanan işbirliği protokolü ile başlatılmıştır.

Proje; dip çamuru temizleme çalışmaları süresince doğal ve ekolojik dengenin bozulmaması, çevrenin ve halk sağlığının korunması, görsel kirliliğinin oluşmaması için titizlikle hazırlanmıştır.

Mogan Gölü tabanından yaklaşık 2 milyon 700 bin m³ dip çamuru taraması tamamlanmıştır.

Dip çamurunun temizlenmesiyle, Mogan Göl aynasının belirli oranda ortaya çıkarılması, gölün sulak alan özelliğinin sağlıklı bir biçimde devam ettirilmesi, sazlık alanlar arasında su akışının sağlanması, göl su yüzeyinde ışık geçirgenliğinin artırılması ve gölün sağlıklı ekosisteme kavuşturulması sağlanacaktır.

Üst ölçek planı bulunmayan Özel Çevre Koruma Bölgelerinde üst ölçek planlama çalışmaları tamamlanmıştır.

Nesli tehdit ve tehlike altında olan tür ve habitatlarının korunması ve izlenmesi çalışmaları kapsamında; deniz kaplumbağalarının korunması ve izlenmesi çalışmaları yapılmaktadır. 2018 yılında 110 bin yavru kaplumbağa denize ulaşmıştır.

Gölbaşı Sevgi Çiçeği rezerv alanında 2017 yılında tohum ekme, yetiştirme ve tohum toplama çalışmaları yapılmış, Gölbaşında Sevgi Çiçeği Tema Parkı oluşturulmuştur.

Özel Çevre Koruma Bölgeleri, Doğal Sit Alanları ile Tabiat Varlıklarının bulunduğu alanlarda, çevre altyapı yatırımları için yerel yönetimlere 621 adet proje için yaklaşık 391 Milyon TL destek sağlandı.

Sayın Başkan, Değerli Milletvekilleri;

Ülkemizde yaşanan depremlerde sağlıksız yapılaşmanın oluşturduğu yapı stoğunun yıkıma uğraması, büyük can ve mal kayıplarına sebep olmuştur.

Bu durum, denetimsiz yerleşme ve yapılaşmaların yol açabileceği zararları bütün açıklığı ile gözler önüne sermekte ve **yapı denetiminin** ne kadar önemli olduğunu göstermektedir.

Yapı Denetim Kanunu kapsamında; 453 bin adet işe ait olmak üzere toplam 845 milyon m² inşaat alanının denetimi yapılmıştır.

Belgelendirilen 2.029 adet yapı denetim kuruluşu ile 362 adet laboratuvar kuruluşu faal olarak görev yapmaktadır.

Ayrıca Bakanlığımızca bugüne kadar 46.701 adet özel sektöre ait şantiyenin denetimi de gerçekleştirilmiştir. Yapılan denetimler sonucunda 263 adet yapı denetim kuruluşunun belgesi iptal edilmiştir.

Yapıların daha objektif denetlenmesine ve ara teknik elemanlara istihdam sağlanmasına yönelik reform niteliğinde Kanun değişiklikleri yapılmıştır.

4708 sayılı Kanunda yapılan değişiklikle 1 Ocak 2019 tarihi itibarıyla yapıların denetimi için görevlendirilecek yapı denetim kuruluşlarının elektronik ortamda belirlenmesi suretiyle kuruluşların denetim görevini her türlü baskıdan ve suistimalden uzak ve daha objektif olarak yerine getirecekleri bir yapı denetim sistemi oluşturulmuştur.

Yapı güvenliğinin sağlanması önceliğinden hareketle yapılarda kullanılan betonun denetimi büyük önem arz etmektedir.

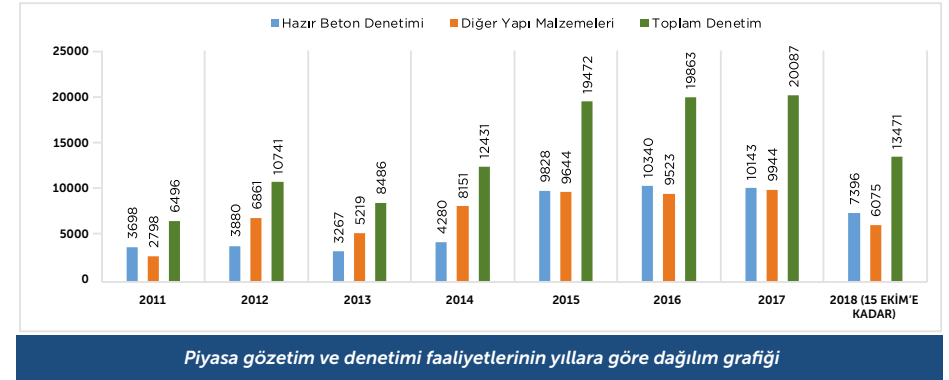
Bu kapsamda, inşa edilecek yapılardaki beton imalatlarından alınan numunelerin "çip sistemi" ile etiketlenerek izlenmesi ve beton deney sonuçlarının laboratuvar ortamından anlık olarak alınabilmesine yönelik pilot çalışmalar tamamlanmıştır.

Bu çalışmalardan elde edilen veriler ışığında uygulamanın ülke geneline yaygınlaştırılması hedeflenmektedir.

Üretim kapasitesi olarak Dünya'da ilk 10 ülke arasında olduğumuz **yapı malzemelerinin denetim faaliyetlerinin** daha etkin ve verimli gerçekleştirilmesi

amacıyla Mobil Piyasa Gözetim ve Denetimi uygulamasını tüm illere yaygınlaştırması sağlanmıştır.

Yıllar itibarı ile piyasa gözetim denetimi faaliyetleri sonucu inşaatlarda kullanılan güvenli ürün oranı 2018 yılında %97'ye ulaşmıştır.

Kamu yapılarının daha sağlıklı, güvenli ve hizmet kalitesi yüksek bir şekilde inşa edilmesi amacıyla 2003 yılından bugüne kadar yapım, proje, onarım, güçlendirme, zemin etüdü ve benzeri işler kapsamında 13 Milyar TL tutarında çalışma yürütülmüş olup 4.785 adet iş bitirilmiştir.

Bakanlığımızca **5543 sayılı İskân Kanunu kapsamında** farklı projeler sebebiyle, yerleri kamulaştırılan ailelerin iskânları yapılmaktadır.

Hak sahiplerince yapılan iskân talepleri; yöresel özelliklerde göz önünde bulundurularak karşılanmaktadır.

Manisa Gördes Barajı İskânı

Mersin Alaköprü Barajı İskânı

2003-2018 döneminde 3.885 proje desteklenmiş ve 2018 yılı Ekim Ayı itibarıyla toplam 688 Milyon TL yatırım yapılmıştır. Planlı alanlarda da toplam da 9.165 konut tamamlanarak hak sahiplerine teslim edilmiştir.

Ülkemizin 7 bölgesinde 256 yöresel konut ve 42 köy konağı olmak üzere toplamda 298 tip proje hazırlanarak vatandaşlarımıza ücretsiz olarak sunulmuştur.

Sayın Başkan, Değerli Milletvekilleri;

Coğrafi veri yürütülen her türlü faaliyette önemini her geçen gün arttırmaktadır.

Bakanlığımız coğrafi verilerin toplanması, düzenlenmesi ve kullanıcılarla paylaşılması konularında düzenleyici kurumdur.

Bu çalışmaları kapsayacak şekilde hazırlanan, Ulusal Coğrafi Bilgi Stratejisi ve Eylem Planı yılsonuna kadar tamamlanacaktır.

Coğrafi bilginin kurumlar arasında daha etkin kullanımının sağlanması ile mükerrer kaynak kullanımlarının önüne geçilerek zaman ve kaynak tasarrufu sağlanacaktır.

Şehirlerimizin **akıllı kentlere** dönüştürülebilmesi için ihtiyaçların analiz edilerek akıllı şehir çözümlerinin hayata geçirilmesi ve yaygınlaştırılması gerekmektedir.

Bunun sağlanmasına yönelik olarak, farklı aktörleri bir araya getirerek katılımcı bir şekilde öncelikli strateji ve hedeflerin belirlenmesi çalışmalarını yürütüyoruz.

Bakanlığımız ve DASK arasında imzalanan protokol çerçevesinde, havadan görüntü alımı ile yaklaşık 40 bin kilometrekarelik kentsel yerleşik alanda **çok yüksek çözünürlüklü gerçek ortofoto** üretimi gerçekleştirmiştir.

Sayın Başkan, Değerli Milletvekilleri,

Bakanlığımız planlamaya yön veren, yerel yönetimlere rehberlik eden yapısıyla, kimlikli, sağlıklı ve çevre dostu şehirler için çalışmaktadır.

Ecdadımızdan bize kalan şehir kültürümüzün kendine özgü eser ve zenginliklerini koruyarak yarınlara taşıyoruz.

Şehirlerimizi önümüzdeki dönemde doğal, kültürel değerlerini koruyan, özgün kimliklerini canlandıran, afetlere hazırlıklı ve güvenli yapılaşmayı sağlayan, insanımızı merkeze alan, çevre dostu, enerji etkin ve yeşil şehirler olarak planlayarak inşa edeceğiz.

Bu kapsamda, **"Bizim Şehir"** projemizi başlattık.

Bizim Şehir Projemiz ilk etapta Gaziantep, Kayseri, Konya ve Bolu olmak üzere dört farklı ilimizi kapsamaktadır.

Pilot seçilen illerin mimari ve sosyo-ekonomik geçmişi yansıtılmakta ve geçmişin izleri günümüz koşullarıyla yorumlanmaktadır. Özellikle insan odaklı tasarım öğeleri ile akıllı şehir kavramları birlikte ele alınarak medeniyetimizin şehircilik anlayışı yeni bir vizyon olarak ortaya konulmaktadır.

İstanbul İli Avrupa Yakasında **Kanal İstanbul Projesi** adı altında planlama çalışmaları Bakanlığımızca sürdürülmektedir. Kanal İstanbul projesinin hayata geçirilmesi amacıyla alanın doğal, tarihi ve kültürel değerleri gözetilerek hazırlanacak imar planları ile yeni şehircilik vizyonuna uygun yaşam alanları inşa edilecektir.

“Kanal İstanbul” projesinde yatay mimari esas alınacak, insan ölçeğinde, kadim değerlerini koruyan çevre dostu ve aynı zamanda afet riskini bertaraf eden sağlıklı ve güvenli yaşam alanları planlanacaktır.

Şehirlerimizi daha yeşil ve ferah yaşam alanları haline dönüştürmek, şehirlerimizin yaşam ve çevre kalitesini yükseltmek ve kimlikli yeşil şehirler oluşturmak üzere **Millet Bahçeleri** yapıyoruz.

Millet Bahçeleri; halkı doğa ile ilişkilendiren, rekreasyon ve sosyalleşme gibi ihtiyaçları karşılayan büyük yeşil alanlardır.

Millet Bahçeleri; yürüyüş, koşu ve bisiklet yolları; su yüzeyleri; spor alanları; amfi tiyatro, seyir terasları, oturma grupları; oyun alanları, geniş yeşil alanlar, toplanma alanları, yeterli sayıda otopark alanları ve bitkisel peyzaj alanlarını içerisinde barındırmaktadır.

Yeşil kentlerin en önemli bileşenlerinden biri olan güneş, rüzgâr gibi yenilenebilir enerji kaynaklarının kullanımının da artırılması hedeflenmektedir.

İstanbul ili bütününde yapılacak Millet Bahçelerinin toplam büyüklüğü 14 milyon m2 dir. Bu da İstanbul’da kişi başına düşen yeşil alan miktarını %10 artıracaktır.

Ankara’da yapılacak Millet Bahçeleri ile mevcuttaki aktif yeşil alan büyüklüğünü %6 artıracaktır.

İlk 100 günde 33 adet Millet Bahçesinde çalışmalara başlandı; bunlardan 5 adet Millet Bahçesi hedeflendiği şekilde açılışa hazır hale getirildi.

Malumlarınız olduğu üzere geçtiğimiz Cumartesi günü Sayın Cumhurbaşkanımız tarafından, İstanbul Kayaşehir, Başakşehir, Baruthane, Çırpıcı ve Hoşdere Millet Bahçelerinin açılışı yapılmıştır.

Ayrıca, Millet Bahçelerinin 81 ile yaygınlaştırılmasına ilişkin çalışmalarımız devam etmektedir.

Geçen hafta Çevre Komisyonunda görüşülen kanun teklifi ile İmar Kanununda değişiklik yapılması kabul edilmiştir.

Buna göre; 01.06.2019 tarihinden sonra yeni imar planı yapılacak alanlardan, topoğrafyanın el verdiği ölçüde yaya ve bisiklet ulaşımının yaygınlaştırılması ve dolayısı ile karbon emisyon azaltımı sağlanması için imar planlarında yaya ve bisiklet yollarının düzenlenmesi zorunluluğu getirilecektir.

Bu kapsamda, önümüzdeki dönemde Bakanlığımızın finansal desteği ile 3.000 km bisiklet yolu ile 3.000 km yeşil yürüyüş yolu ve 60 km çevre dostu sokak yapılması planlanmaktadır.

Sayın Başkan, Değerli Milletvekilleri,

İstanbul İli Sultanbeyli İlçesindeki mülkiyet problemlerinin çözüme kavuşturulması amacıyla Bakanlığımızca yürütülen çalışmalar kapsamında; ilçedeki çok hisseli parsellerden kamulaştırılması gereken 3 milyon 780 bin m²’lik hissenin %77’si kamulaştırılmıştır.

Ayrıca **Van Çevre Yolu Planlama Çalışmaları** kapsamında onaylı imar planlarının tamamlanması akabinde 3194 sayılı imar kanunun 18. maddesi uygulaması çalışmaları hızlı bir şekilde tamamlanacaktır.

Bölge planlarına, stratejik planlara ve kalkınma planlarına uygun olarak konut, sanayi, tarım, turizm ulaşım gibi yerleşme ve arazi kullanım kararlarını belirleyen **çevre düzeni planlarının** ülke genelinde yaklaşık %99'u katılımcı bir süreçle tamamlanmıştır.

Ülkemiz kıyılarının planlı gelişimini sağlamaya yönelik; İskenderun ve İzmit Körfezleri ile Antalya, Samsun ve Bursa **Bütünleşik Kıyı Alanları Planlama** çalışmaları sonuçlandırılmıştır.

Yaptığımız eko-sistem temelli çalışmalarla ülkemiz kıyılarının planlamasında önemli mesafeler kaydedilmiş ve kıyı alanlarının %82'sinin planlama çalışmaları tamamlanmıştır.

Ülke kıyılarının tamamında Bütünleşik Kıyı Alanları Planlarının 2023 yılı itibarıyla tamamlanması hedeflenmektedir.

Sayın Başkan, Değerli Üyeler;

Mekânsal plan, sosyal-ekonomik ve çevre politikaları ile stratejilerini mekânla ilişkilendirerek mekânsal gelişmeyi yönlendiren, ülke bütününde ve gerekli görülen bölgelerde hazırlanan plandır.

Hem sosyo-ekonomik politikaların mekânsal organizasyonunun sağlanması hem de yatırımların ülke ölçeğinde birebir ilişkilendirilerek uyumlaştırılması için ülke genelinde onaylanmış olan 1/100.000 ölçekli çevre düzeni planları dâhil mevcut mekânsal planları yönlendirecek mekânsal stratejik bir planının yeni bir yaklaşımla hazırlanması gerekmektedir.

Bu çerçevede Bakanlığımızın hedeflerinden biri olan; arazi ihtiyacı olan iç ve dış yatırımların önünü açacak **"Türkiye Mekânsal Strateji Planı"** çalışmalarına başlanılmıştır.

İlgili kurum ve kuruluşlarla işbirliği yaparak hazırlayacağımız Mekânsal Strateji Planı; koruma ve kullanmaya, iklim değişikliğine, şehirlerin gelişme yön ve eğilimleri ile nüfus öngörülerine, afetlere ve kentsel dönüşüme ve kırsal alanların

geliştirilmesine ilişkin strateji ve politikaları da içerecektir.

İmar Kanunu'nda en üst kademe plan olarak yer alan Mekânsal Strateji Planı ile Ülkemizin sürdürülebilir kalkınma ilkeleri çerçevesinde, ekonomik, sosyal ve mekânsal gelişiminin sağlanması için mekânsal stratejilerin ilgili tüm kurum kuruluşlarla beraber üretilmesi amaçlanmaktadır.

Ülkemiz 2023 hedefleri ve büyüme öngörüsü doğrultusunda **ülke düzeyinde yatırımlar için arazi ihtiyacı analizi** yapılmıştır.

Hazine mülkiyetinde atıl olarak duran ancak yatırım yapılabilir uygun büyüklükteki 20 hektar ve üzeri arazilerin tespit edilmesi suretiyle gerekli düzenlemeler yapılacak ve bu araziler yatırımcıların kullanımına sunulacaktır.

Bu çerçevede Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı ile Bakanlığımız ilgili birimlerinin çalışmaları neticesinde protokol nihai hale getirilmiş olup süreç bu çerçevede koordineli bir şekilde yürütülmektedir.

Böylelikle sanayi gelişiminin yoğun olduğu il ve bölgeler belirlenerek bu bölgelerdeki belirli bir büyüklükteki yatırıma uygun hazine arazileri ülkemiz ekonomisi ve yatırımcısının kullanımına kazandırılacaktır.

Yine bu kapsamda kentlerin içinde kalmış sanayi sitelerinin de kent dışında uygun görülen alanlarda çağın ihtiyaçlarını karşılayan ölçülerde yeniden yer seçerek planlanması sağlanacaktır.

Sayın Başkan, Değerli Milletvekilleri;

Ülkemiz nüfusunun %71'i, topraklarımızın ise %66'sı 1. ve 2. deprem kuşağında bulunmaktadır. Son 100 yılda Ülkemizde şiddeti 6 ve üzerinde olan 56 tane deprem olmuştur. Bu depremlerde çok ağır can ve mal kayıpları yaşanmıştır.

Sağlıklı ve güvenli yaşama çevreleri oluşturmak amacıyla çıkarılan **"6306 sayılı Afet Riski Altındaki Alanların Dönüştürülmesi Hakkında Kanun"** kapsamında 6 yıllık uygulama dönemini geride bırakmış bulunmaktayız.

6306 sayılı Kanun'un yürürlüğe girdiği tarihten günümüze değin; 53 farklı ilde 237 adet Riskli Alan, 29 farklı ilde ise yeni yerleşim alanı olarak kullanılmak üzere 107 adet rezerv yapı alanı belirlenmiştir.

Ayrıca; 28 farklı ilde 122 adet “Kentsel Dönüşüm ve Gelişim Alanı” ve 11 farklı ilde 15 adet yıpranan tarihi ve kültürel taşınmazların korunması amacıyla “Yenileme Alanı” çalışmaları başlamıştır.

Ülke genelinde 592 bin adet konut ve işyerini ‘Riskli Yapı’ statüsünde yeniliyoruz. Bunlardan 442 bin adet bağımsız bölümün yıkımı sağlanmıştır.

Tüm bu kentsel dönüşüm çalışmaları ile öncelikle şehirlerimizin afet risklerine karşı dayanıklı olması amaçlanmış, bununla birlikte kentlerimizin sosyal yapısını, kültürünü odak alarak, yatay mimariyi esas alacak planlama ve tasarım odaklı, kente değer katacak projeler oluşturulması amaçlanmaktadır.

İzmir Karabağlar İlçesi Kentsel Tasarım Projesi

Yeni kentsel dönüşüm vizyonumuzda; kentsel dönüşüm ile birlikte kentlerimizi afetlere karşı dayanıklı bir yapıya büründürürken, kentsel dönüşüm faaliyetlerinin il bazında hazırlanacak sosyal boyut ve altyapı etkilerinin de değerlendirildiği strateji belgeleri doğrultusuna yürütülmesine yönelik çalışmalar yapılacaktır.

Bu çalışma ile önceliklendirme yapılacak, süreç belirlenecek; planlamasıyla, tasarımıyla, silüetiyle, finansmanı ve sosyal boyutuyla bütüncül ve sağlıklı bir gelişimin önü açılmış olacaktır.

İzmir Kemalpaşa İlçesi Atatürk ve Soğukpınar Mahalleleri Kentsel Tasarım Projesi

Bursa, Osmangazi, Soğanlı Projesi

Sakarya Erenler Yenimahalle ve Küpçüler Projesi; 1-Etap-144 konut

Sakarya Erenler Yenimahalle ve Küpçüler Projesi; 2-Etap-280 konut

Bugüne kadar;

- » riskli yapı kira yardımı olarak 253.581 hak sahibine 2 milyar 520 milyon TL,
- » riskli alan kira yardımı olarak 41.200 hak sahibine 516 milyon TL olmak üzere,

toplamda 3 milyar 36 milyon TL kira yardımı yapılmıştır.

6306 sayılı Kanun kapsamında bugüne kadar 9.895 hak sahibi tarafından yapılan toplam 16.515 kredi başvurusu onaylanmıştır. Onay verilen kredilerin toplam tutarı 1 milyar 234 milyon TL’dir. Bu kredilere toplam **74 milyon TL faiz desteği ödemesi yapılmıştır.**

6306 sayılı Kanun kapsamında **yetkilendirilen** Belediyelere, TOKİ ve İller Bankasına yapılan uygulamalar ve kamulaştırmalara ilişkin **aktarılan toplam kaynak tutarı 4 milyar 980 milyon TL’dir.**

Ülke genelinde 6306 sayılı Kanun kapsamında toplam 8 Milyar 528 Milyon TL kaynak kullanılmıştır.

Ayrıca; 6306 sayılı Kanunun uygulamasında yaşanan sorunları çözmek ve dönüşümü hızlandırmak üzere hazırlanan Kanun teklifi geçen hafta komisyonda görüşülmüş ve kabul edilmiştir.

Düzenleme ile; başta bina tamamlama sigortası olmak üzere, dönüşümün önünü açacak ve hızlandıracak yeni uygulamalar getirilmektedir.

Sayın Başkan, Değerli Üyeler;

Hükümetimizin **terörden etkilenen bölgelerimizde** yürüttüğü çalışmalara da değinmek istiyorum.

Bölgenin yeniden imar ve ihyası çalışmalarımız tüm hızıyla devam etmektedir.

Terör örgütünün Güneydoğu Anadolu Bölgesinde Diyarbakır-Sur'da, Şırnak-Merkez-Cizre, Silopi ve İdil'de, Mardin-Nusaybin'de ve Hakkâri-Yüksekova'da çıkardığı olaylar sonucu bu 7 ilçemizde yaklaşık 25.000'i ağır hasarlı ve yıkık olmak üzere 70.000'e yakın bağımsız birim zarar görmüştür.

Zarar gören vatandaşlarımızın zararları karşılanmış, yeni konutlar yapılmış, altyapı yenilenmiş, bölgede yeni rekreasyon alanları yapılmış, sokak sağlıklaştırma projeleri ile bu kentlerimiz yeni bir çehreye kavuşturulmuştur.

Bu kapsamda bölgede 25.000'e yakın yeni konut ve ticarethane yapılmıştır.

Bölgenin sosyal ve kültürel yapısı dikkate alınarak çalışmalar yürütülmüştür.

Özellikle tarihi bir değere sahip olan Diyarbakır Suriçinde çalışmalar büyük bir hassasiyetle yürütülmüş ve yürütülmektedir.

Suriç'i'nin her bölgesinde hem yaşanan hasarı gidermek, hem alanın tarihi dokusunu ortaya çıkarmak, hem de Suriç'i'nin hak ettiği değere kavuşmasına yönelik birçok yapım, düzenleme ve yeniden yapılandırma çalışmalarını yürütülmektedir.

Bu kapsamda başta dini yapılar olmak üzere tüm anıtsal ve sivil mimari örneği tescilli yapıların restorasyonu, yöresel mimariye uygun yeni yapılar yapılması,

altyapının yenilenmesi, kentin ana ticari akslarında sokak sağlıklaştırma çalışmaları ile bölge hak ettiği tarihi ve kültürel değerine kavuşturulacaktır.

Diyarbakır Kırklar Dağı-Eski Hali

Diyarbakır Kırklar Dağı-Yeni Hali

Suriçi bölgesinde öncelikle yapım çalışmalarına ilişkin belirlenen alan üzerinde geleneksel dokuya uygun konutların proje-yapımı için avan ve kesin projeleri hazırlanarak yapım işine başlanmıştır.

Diyarbakır Dicle Vadisi Kırklar Tepesi Rekreasyon Alanı; yaklaşık 320 Hektar alan üzerinde çalışmaları tamamlanmış olup yöre halkının kullanımına açılmıştır.

Fatihpaşa (Kurşunlu) Cami- Eski Hali

Fatihpaşa (Kurşunlu) Cami- Yeni Hali

Ulucamii ve meydanı

Şırnak, Cizre İlçesi

Sayın Başkan, Değerli Milletvekilleri;

Kaliteli ve güvenli yapılaşmaya ilişkin ilke ve esasların belirlenmesi adına imar mevzuatında çalışmalarımız sürdürülmektedir.

Şehirlerin otopark sorununun giderilmesi amacıyla güncel uygulama ve teknolojik gelişmeleri içeren **Otopark Yönetmeliği** 15 Eylül 2018 tarihi itibarıyla yürürlüğe girmiştir.

Otopark Yönetmeliği ile "her 3 daireye 1 otopark" zorunluluğu, "her 1 daireye 1 otopark" olarak revize edilmiştir.

Aynı zamanda, belediyelerin bu sayıyı artırabilmelerine de imkan sağlandı.

İmar Yönetmeliği'nde yapılan düzenleme ile yine yönetmelikte yer alan bir diğer yenilik ise su basman kotu +1,20 metre altında yapılacak olan ve bina ihtiyacının 2 katı kadar otopark alanı emsal hesabı dışında tutulması olarak belirlendi.

Bu sayede bina bahçelerinin otopark olarak kullanımının azaltılması sağlanacaktır.

Park ve meydanların üst dokusu bozulmadan altına otopark yapılacaktır. Tüm otopark alanlarının yüzde 1'i bisiklet, yüzde 5'i engelli ve yüzde 2'si elektrikli araçlar için düzenlenecek.

Bina inşaatlarında iş güvenliğinin sağlanmasına yönelik olarak; kullanılacak iş iskelelerinin projelendirilmesi ve denetimi yapı ruhsatı almak için zorunlu hale getirildi.

Ayrıca inşaatların yola bakan cephelerinde kurulan iskelelerin koruyucu örtü ile kaplanması şartıyla çevre sakinlerinin can ve mal güvenliği sağlandı.

Binalarda **Enerji Kimlik Belgesi** uygulaması güncellendi. Taşra teşkilatımız tarafından Enerji Kimlik Belgesi denetimleri başlatıldı.

Bu sektörde yetkilendirilen 5.500 Enerji Kimlik Belgesi Uzmanı tarafından 790.000 bina için Enerji Kimlik Belgesi düzenlendi.

Sayın Başkan, Değerli Milletvekilleri;

Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi ile birlikte Bakanlığımız bünyesine dâhil olan Milli Emlak Genel Müdürlüğü; ormanlar hariç yaklaşık 3 milyon 400 bin adet ve 60 bin km² yüzölçümlü Hazine taşınmazının edinim, yönetim ve elden çıkarılması işlemlerini yürütmektedir.

2B arazilerinin satışı kapsamında 748 bin hak sahibi tapularına kavuşmuştur. Satış yapılan 531 bin taşınmazın toplam satış bedeli 11 milyar TL olup, bu tutarın bugüne kadar 7 milyar 800 milyon TL'lik bölümü tahsil edilmiştir. Geri kalanı ise taksitler halinde ödenmektedir.

Yapılan son düzenlemeler ile 6292 sayılı Kanundan daha fazla hak sahibinin yararlanabilmesi amacıyla, kanun kapsamında yer alan vatandaşlarımıza 30 Kasım 2018 tarihine kadar ek başvuru ve ödeme süresi imkânı tanıdık. Bahse konu düzenleme ile 128 bin hak sahibinin daha mülkiyet sorunlarının çözümü kavuşturulmasını hedefledik.

Hazineye ait tarım arazilerinin satışında ise 57 bin hak sahibini tapularına kavuşturduk. Bu kapsamda toplam 45 bin adet araziye 782 milyon TL bedel üzerinden sattık ve 267 milyon TL'sini tahsil ettik. Henüz satış işlemlerine başlanılmayan illerimizde rayiç bedel kontrolü ve hak sahipliği belirleme çalışmaları devam etmektedir.

Hazineye ait tarım arazilerinin ecrimisil bedelinin yarısı üzerinden doğrudan kullanıcılarına kiralanmasına ilişkin önemli bir düzenlemeyi hayata geçirdik. Böylece çiftçilerimizin tarımsal üretim destekleri gibi sözleşmeye bağlı haklardan yararlanmasını ve sözleşmesiz kullanımdan kaynaklanan ihtilafların giderilmesini amaçladık.

Söz konusu düzenleme ile kira süresi sonunda yükümlülüklerini yerine getirenlere kira süresini yeniden uzatma veya on yıl boyunca kullananlara doğrudan satın alma hakkı tanıdık. Kasım ayı itibarıyla 135 bin vatandaşımız başvuruda bulunmuştur.

Ayrıca tarımsal amaçlı kooperatiflere ve üretici birliklerine uygun bedelle 20 yıl süreyle doğrudan kiralama imkanı getirdik.

Yine, tıbbi, aromatik ve süs bitki türlerinin yerli üretimini teşvik etmek üzere Hazine taşınmazlarını daha uygun şartlarla kiralama kolaylığı getirdik.

İlk etapta başta lavanta, gül, adaçayı, kekik, çörekotu ve kuşburnu olmak üzere 1,2 milyon m² yüzölçümlü Hazine taşınmazını kiraladık. Bu proje kapsamında, 20 ilimizde ilave 4,6 milyon m² Hazine taşınmazını ilana çıkardık.

Hazine taşınmazları üzerinde hayvancılık yatırımı yapmak isteyen vatandaşlarımız için ise ilk etapta 53 ilimizde, 29 milyon m² Hazine taşınmazı belirleyerek ilana çıkardık.

Ülkemizde orman alanlarını çoğaltmak ve vatandaşlarımızın daha yeşil bir çevrede yaşamalarını sağlamak amacıyla Hazine taşınmazlarını değerlendiriyoruz.

Bu kapsamda, Orman Genel Müdürlüğüne orman alanı ve ağaçlandırma amaçlı kullanılmak üzere toplam 2,1 milyar m² yüzölçümlü 6.027 adet taşınmazı tahsis ettik.

Belediye, il özel idaresi ve köylere, park, rekreasyon ve yeşil alan gibi hizmetlerde kullanılmak üzere toplam 185 adet, 4,7 milyon m² taşınmazın tahsis ve terk işlemlerini gerçekleştirdik.

2018 yılında, Hazine taşınmazları üzerinde fıstık çamı, karaçam, sedir başta olmak üzere 2,5 milyon m² taşınmazı ağaçlandırma amaçlı kiraya verdik. Ayrıca ceviz, badem, antep fıstığı, zeytin yetiştirilmek üzere yürütülen proje kapsamında ağaçlandırma amaçlı kiralama için 30 ilimizde 7,6 milyon m² yüzölçümlü Hazine taşınmazını ilana çıkardık.

Sayın Başkan, Değerli Üyeler;

Şehircilik faaliyetleri kapsamında kentsel dönüşüm ve afet riski altındaki alanların dönüştürülmesi için tahsis ve devir işlemlerine devam ettik.

Kentsel dönüşüm ve afet riski altındaki alanların dönüştürülmesi kapsamında 2018 Kasım ayı itibarıyla; 2 milyon m² yüzölçümlü taşınmazın belediyelere harca esas değer üzerinden satışını gerçekleştirdik.

Hizmet binası, sosyal-kültürel hizmetler ve alt yapı hizmetleri gibi amaçlarda kullanılmak üzere 590 adet, toplam 6,5 milyon m² taşınmazı belediye, il özel idaresi ve köylere tahsis ettik.

Katı atık depolama alanı yapılmak üzere 15 adet, toplam 1,3 milyon m² taşınmazı belediyelere tahsis ettik.

Kıyı ve sahil şeritlerinin düzenlenmesi ve bakımının gerçekleştirilerek kamuya açık kullanımının sağlanması amacıyla 17 adet, toplam 51 bin m² alan için belediyelerle işbirliği protokolü düzenledik.

Hazine taşınmazları ile eğitim ve sağlık yatırımlarını destekledik. Bu kapsamda Eğitim ve yurt ihtiyaçlarının karşılanmasını teminen, 2018 Kasım ayı itibarıyla Milli Eğitim Bakanlığına, devlet üniversitelerine, Kredi ve Yurtlar Kurumuna 878 adet, 16 milyon m² taşınmaz tahsis ettik.

Sağlık hizmetleri için ihtiyaç duyulan, 273 adet, toplam 3,1 milyon m² taşınmazı Sağlık Bakanlığına tahsis ettik.

Aynı kampüs içinde entegre bir şekilde ihtiyaç duyulan, bütün sağlık hizmetlerini vermeyi hedefleyen şehir hastaneleri projesi kapsamında, 2014-2018 döneminde 22 şehrimizde 8,5 milyon m² yüzölçümlü Hazine taşınmazı üzerinde irtifak hakkı tesis ettik.

1982 yılında kabul edilen Turizmi Teşvik Kanunu ile başlayan teşvik sistemi ve devamında yapılan tahsisler yoluyla kamu arazileri üzerinde önemli turizm yatırımları gerçekleştirilmiştir. Bugüne kadar yatırımcılara tahsis edilen Hazine taşınmazları üzerinde; 540 adet otel, tatil köyü, günübirlik tesis, golf tesisi ile 52 adet yat limanı ve yat çekek yeri inşa edilmiştir.

Turizm sektörünün desteklenmesi amacıyla yaptığımız düzenleme ile turizm tesis sürelerinin yararlanma bedeli alınmak suretiyle 49 yıla uzatılabilmesine imkân sağladık. Son başvuruların tarihi 5 Aralık 2018 olan bu düzenlemeye ilişkin başvurularının alınması ve tesis sürelerinin uzatılmasına yönelik çalışmalara devam edilmektedir.

Yukarıda saydığımız tesislere ilave olarak; turizm sektörü için 2018 yılı içinde toplam 24 adet, 917 bin m² taşınmaz üzerinde daha irtifak hakkı tesis ettik.

Sayın Başkan, Değerli Milletvekilleri,

Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi ile birlikte İçişleri Bakanlığı bünyesinde bulunan Mahalli İdareler Genel Müdürlüğü kaldırılmış ve Bakanlığımız bünyesinde Yerel Yönetimler Genel Müdürlüğü kurulmuştur.

Önümüzdeki dönemde, yerel yönetimlerin hizmet sunum kalitesinin artırılması, hizmet standartlarının geliştirilmesi ve yerel yönetimlere rehberlik edilmesi noktasında çalışmalar yapılacaktır.

Bu çalışmalara geçmeden önce **KÖYDES** ve **e-belediye** projeleri kapsamında bugüne kadar yapılan işlerle ilgili bilgi vermek istiyorum.

Cumhuriyet tarihimizin en kapsamlı ve en önemli kırsal kalkınma projelerinden biri olan **KÖYDES Projesi**, kırsal kesimin yol ve içme suyu gibi en temel altyapı hizmetlerinin karşılanmasında çok önemli katkılar sağlamıştır.

Proje kapsamında 2005-2018 yılları arasında toplam **12 milyar 232 milyon 508 bin TL** kaynak kullanılmıştır. 2018 yılı için ayrılan ödenek 1,5 Milyar TL'dir.

KÖYDES Projesi kapsamında bu güne kadar;

- » 120.903 km asfalt yol,
- » 3.607 km beton yol,
- » 84.321 km stabilize yol,
- » 1.898 km ham yol,
- » 5.695 km tesviye,
- » 51.239 km onarım,
- » 27.550.946 m² parke taşı,
- » 38.133 adet menfez,
- » 1.426 adet köprü tamamlanmıştır.

Ayrıca, içme suyu bulunmayan 4.729 adet köy ve bağlısına şebekeli içme suyu tesisi yapılmış, içme suyu yetersiz 58.279 köy ve bağlısının içme suyu tesisleri yenilenmiştir.

İçme suyu tesisi yapılan veya mevcut tesisleri iyileştirilen 63.024 köy ve bağlısında toplam 17.441.703 vatandaşımıza hizmet götürülmüştür.

Bunlara ilave olarak; 17 adet Gölet yapımı, 762 adet sulama tesisi ve 19 adet Hayvan İçmesuyu Göleti tamamlanarak 69.924 hektar tarımsal alana sulama hizmeti götürülmüş ve 79.488 çiftçi ailesinin bu hizmetten yararlanması sağlanmıştır.

Atık Su Sektöründe ise; 372 adet fosseptik ve arıtma tesisi tamamlanarak, 531 üniteye hizmet götürülmüş ve 307.869 vatandaşımızın bu hizmetlerden yararlanması sağlanmıştır.

Yerel yönetim hizmetlerine katkı sağlayacak çalışmalara da önem vermekteyiz. Bu çalışmalardan birisi de **e-Belediye Projesidir.**

Proje çerçevesinde;

- » Yerel hizmetlerin daha etkin, az maliyetli ve her yerden erişilebilir hale getirilmesi,
- » Ortak bilişim alt yapısının oluşturulması,
- » Belediyelerin anlık olarak merkezi veri tabanlarına ulaşması,
- » Belediyelerin birbirleri ile elektronik ortamda haberleşmesi,
- » Belediyelerin artan görevlerini etkin şekilde yerine getirebilmelerini sağlayacak hizmet sunum modellerinin geliştirilmesi sağlanacaktır.

Böylelikle, belediyelerin halihazırda vatandaşımıza sunduğu birçok hizmet e-Devlet kapısı üzerinden de verilebilecektir.

Sistemin tam olarak yürürlüğe girmesiyle birlikte yılda en az 3 milyar TL kaynak tasarrufu sağlanacaktır.

Sayın Başkan, Değerli Milletvekilleri,

Yılda 9 milyonu aşan işlem ile 20 milyon vatandaşımıza hizmet sunan Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğümüz etkin ve kaliteli bir hizmet için çalışmalarına devam etmektedir.

Tapu ve Kadastro faaliyetleri kapsamında Hazineye;

- » 2017 yılında 10,7 milyar TL,
- » 2018 yılı Kasım ayı itibarıyla de yaklaşık 8,5 milyar TL harç geliri sağlanmıştır.

Tapu Kadastro Bilgi Sistemi kurulmuş ve Ülkemizin tüm mülkiyet bilgileri elektronik ortama aktarılmıştır.

Elektronik ortama alınan gayrimenkullere ilişkin veriler, kamu kurumları ve gayrimenkul ile ilgisini kanıtlayan özel ve tüzel kişilerle paylaşılmaktadır.

Parsellerin durumunu gösteren Mekânsal Gayrimenkul Sistemi kurularak tapuda kayıtlı 57 milyon 691 bin 684 parselin % 99,6'sının sisteme entegrasyonu sağlanmıştır.

Vatandaşların tapu müdürlüğüne gitmeden internet üzerinden işlem başvurusu yapabilmesi için **Web-tapu** sistemi kurulmuştur.

Bu sistem ile ilgililer gerekli belgeleri internet üzerinden tapu müdürlüğüne göndermek sureti ile sadece imza aşamasında tapu müdürlüğüne giderek işlemlerini tamamlayacaklardır.

Vatandaşlarımızın tapu müdürlüklerindeki işlemlerinin hangi aşamada olduğunu internet üzerinden ve mobil telefonlarından öğrenebilmelerini sağlayabilmek amacıyla başvuru sorgu sistemi getirilmiştir.

Tüm tapu müdürlüklerimizde E-Tahsilât uygulamasına geçilerek, tapu harçlarının tahsilinin bankaların farklı şehirlerdeki şubeleri de dâhil olmak üzere; banka şubeleri, ATM'ler ve görüntülü işlem merkezlerinden gerçekleştirilmesi sağlanmıştır.

Ayrıca harç ve döner sermaye hizmet bedellerinin kredi kartı ile elektronik ortamda ödenmesi uygulaması aktif hale getirilmiştir.

Elektronik haciz çalışmaları tamamlanmış olup, kurumlar arası entegrasyon çalışmaları devam etmektedir.

Bürokrasinin azaltılmasına yönelik olarak Kat Mülkiyeti Kanununda yapılan düzenleme ile mimari projelerin elektronik ortamda gönderilmesine ilişkin uygulama başlatılmıştır.

Yurt dışında yaşayan vatandaşlarımızın ve ülkemize yerleşmek veya yatırım yapmak isteyen yabancıların Türkiye'deki tapu ve kadastro işlemlerini yapabilmeleri ve bilgi edinmeleri için TAKBİS sisteminin bilişim alt yapısı kurularak Almanya/Berlin'de hizmet sunulmaya başlanmıştır.

Büyük ilgiyle karşılanan bu hizmetin öncelikle vatandaşlarımızın yoğunlukla bulunduğu diğer ülkelerde yaygınlaştırma çalışması devam etmektedir.

Ülke genelinde kadastro çalışmaları %99 oranında bitirilmiş olup, tamamlanma aşamasındadır.

Önümüzdeki süreçte kurulması planlanan "Taşınmaz Değerleme Sistemi" ile;

- » Tapu işlemlerinde gerçekleşen fiyatın kaydedilmesi,
- » Ülke genelinde değer haritaları oluşturulması,
- » Deprem/terör gibi nedenlerle ortaya çıkan değer değişimlerinin takip edilebilmesi,
- » Kamu yatırımları ve düzenlemeleri sonucu ortaya çıkan değer artışlarının vergilendirilmesi,
- » Adil bir emlak vergi sisteminin kurulması,
- » Yatırımcılar için yer seçim analizlerine katkı verilmesi gibi faydalar sağlanabilecektir.

Sayın Başkan, Değerli Milletvekilleri;

İller Bankası A.Ş.; yerel yönetimlerin ihtiyaçlarını karşılamak üzere içmesuyu şebeke ve arıtma, kanalizasyon, atıksu arıtma, derin deniz deşarjı, katı atık, harita, imar planı, kent bilgi sistemi ve üst yapı projelerini yapmakta, bu projelere finansman sağlamak ve yerel yönetimlere teknik danışmanlık hizmeti vermekte olan bir kalkınma ve yatırım bankasıdır.

İller Bankası A.Ş. bu kapsamda; 1.398 belediye, 51 il özel idaresi, 2 ilçe özel idaresi, 30 büyükşehir su ve kanalizasyon idaresi olmak üzere toplam 1.481 yerel yönetim birimine hizmet vermektedir.

Yerel yönetimlere her türlü proje, harita-imar, yapım işleri ve ihtiyaç duydukları malzeme, ekipman ve araç-gereç alımları için son on beş yılda İller Bankası A.Ş. özkaynaklarından toplam 46 Milyar TL kredi tahsis edildi.

2003 yılından günümüze kadar tüm belediyeler ve il özel idareleri için genel bütçe vergi gelirlerinden toplam 260 Milyar TL pay tahakkuk etmiş olup, borçları düştükten sonra kalan 228 Milyar TL ilgili belediyelere ve il özel idarelerine aktarıldı.

2003 yılından günümüze kadar; 7.029 adet iş bitirilerek yerel yönetimlerin hizmetine sunulmuş olup, toplam da 23 milyar 400 milyon TL harcama yapılmıştır.

SUKAP kapsamında projenin başlangıcından günümüze kadar 1.289 adet iş için 8 milyar 752 milyon TL kaynak aktarıldı.

Yerel yönetimlere 2003-2018 yılları arasında SUKAP dâhil yaklaşık 5 milyar TL hibe sağlandı.

Yerel yönetimlerin her türlü kentsel altyapı yatırım projelerinin finansmanına yönelik olarak uluslararası finans kuruluşları ile çalışmalar yürütülmektedir.

Bu çerçevede Dünya Bankası, Japon Uluslararası İşbirliği Ajansı, Avrupa Yatırım Bankası ve İslam Kalkınma Bankası ile imzalanan toplam 1 milyar 504 milyon Avro tutarındaki kredinin bugüne kadar yaklaşık 558 milyon Avro tutarı kullanılmış olup kalan kısmın kullanılmasına yönelik yerel yönetimlerle çalışmalar devam etmektedir.

Sayın Başkan, Değerli Milletvekilleri;

Sosyal konut üretiminde devletimizin girişimci ve üretici bir kurumu olan **Toplu Konut İdaresi**, özellikle piyasa şartlarında alım gücü olmayan vatandaşlarımızın konut ediniminde önemli bir fonksiyonu yerine getirmektedir.

TOKİ'nin 15 yıllık süre içinde ürettiği konutların %86'sı sosyal konut niteliğindedir. Özellikle son yıllarda ürettiğimiz konutların ise yaklaşık %95'i sosyal konuttur.

15 yıl içinde ihale edilen ve üretilen konut sayısı yaklaşık 833 bindir. TOKİ'nin 10 yıllık konut üretim ortalaması yaklaşık 55 bindir. Geçtiğimiz yıl ihale edilen konut sayısı ise 60 bini bulmuştur. Bu yıl piyasa şartları da gözetilerek Eylül ayı sonu itibarıyla yaklaşık **23 bin konutun** ihalesi yapılmıştır.

Halen TOKİ'nin **400 aktif şantiyesinde** yaklaşık **105 bin konut ve sosyal donatıların** inşası devam etmektedir.

Bu konutlar öncelikle dar ve orta gelir düzeyindeki vatandaşlarımıza verilmekte olup engelliler, şehit aileleri ve maluller ile emekliler için de ayrıca bir kontenjan ayrılmış durumdadır.

Özellikle evi olmayan emekliler için her projeden ayırdığımız konut oranı %25'dir. 240 aya kadar vade yapılmaktadır.

Yaklaşık 4 yıl önce yatay mimariye öncelik verilmesi hususundaki çabalar sonuç vermeye başlamış ve pek çok ilimizde bu bakışı yansıtacak konutlar ve mahalleler inşa edilmiş ve edilmeye devam etmektedir.

Bu değişikliklerle birlikte, başta tarihi şehirlerimiz olmak üzere tüm mekânlarımızda yatay bir yapılaşmaya öncelik verilmektedir.

2017 yılında ihale edilen yaklaşık 60 bin konutun ve bu yıl ihale edilen yaklaşık **23 bin** konutun %80'i, 6 ve daha az katlı binalardan oluşmuştur.

Sakarya/Sapanca Sosyal Konutları

Ayrıca TOKİ'de kalite konusunda yeni bir dönem başlatılmış ve **Mutlak Kalite** yaklaşımı ile "kalitesi ve nitelikleri artırılmış sosyal konut üretimi", İdarenin birinci önceliği haline gelmiştir.

Konut üretimi ile birlikte bakanlıklar ve diğer kamu kuruluşları ile yapılan protokoller çerçevesinde inşa edilen sağlık, eğitim, güvenlik, spor ve hizmet binalarının inşası eş zamanlı olarak devam etmektedir.

Bu konuda bazı rakamlar vermek istiyorum:

15 yıl içinde TOKİ tarafından 23 bin 284 derslikli bin 55 okul, 40 bin 120 yatak kapasiteli 266 hastane, 72 bin öğrenci kapasiteli yurt/pansiyon, 933 ticaret merkezi, 211 kamu hizmet binası, 19 stadyum olmak üzere Sevgi Evi, Engelsiz Yaşam Merkezi, Huzurevi, Halk Eğitimi Merkezi, Kültür Merkezi ve Toplum Merkezi gibi birçok sosyal donatı ve rekreasyon alanı inşa edilmiş ve edilmektedir.

Bunun dışında bildiğiniz gibi Güney ve Doğu sınırlarımızın güvenliğini sağlamak amacıyla **Acil Sınır Duvarı** yapılması için TOKİ görevlendirilmiştir.

Şırnak Cizre Sınır Duvarı

Mardin/Kızıltepe Sınır Duvarı

Gaziantep, Kilis, Hatay, Mardin, Şanlıurfa, Şırnak, Ağrı ve Iğdır illerinde yaklaşık 820 km' lik sınır hattı ihalesi yapılmış olup büyük bir kısmı bitirilmiştir.

Sayın Başkanım, Değerli Üyeler;

TOKİ tarafından satışa sunulan konutlara yoğun bir talep gelmektedir. 2017 yılında yaklaşık **50 bin konutun**, bu yılın **ilk 10 ayında ise toplam 42 bin** konutun satışı gerçekleştirilmiş, **35 bin konutun da** vatandaşlarımıza teslimi yapılmıştır.

TOKİ'nin halen satışı devam eden ve satışa çıkaracağı konut sayısı toplamı **35.243'dür.**

Çorum/Kargı 679 Konutun Kura Çekimi

Türkiye'deki birinci el konut satışında TOKİ'nin payı 2017 yılında % 7,5 olmuştur.

TOKİ'den konut alıp borcunu erken kapatıp tapusunu almak isteyen konut ve işyeri alıcılarından gelen yoğun talep nedeni ile geri ödemeleri devam eden gayrimenkuller için bu yıl iki ayrı indirim kampanyası düzenlenmiştir.

Afet riskinin ve çarpık kentleşmenin yoğun olduğu şehirlerde, farklı ihtiyaçları ve değişimleri göz önüne alarak; TOKİ tarafından Kentsel Yenileme ve Kentsel Dönüşüm projeleri geliştirilmektedir.

Son 15 yıl içinde kentsel dönüşüm kapsamında sadece TOKİ tarafından yaklaşık **17 milyar liralık** ihale yapılmıştır. Şu anda 59 il, 135 ilçede toplamda **163 Kentsel dönüşüm/yenileme projesi yürütülmektedir.**

Uşak Kentsel Dönüşüm Projesi

Ankara Sincan/ Saraycık Kentsel Dönüşüm Projesi

Bu proje kapsamında yaklaşık **83 bin konut tamamlanmış, 66 bin konutun inşaatı** devam etmektedir.

TOKİ tarafından 2017 yılında 2.092 Şehit ve Vazife Malulü ailesine ve 2018 yılında da bu güne kadar 1.364 aileye **faizsiz konut kredisi** verilmiştir.

TOKİ'den konut satın alan vatandaşlarımıza ödeme kolaylığı sağlamak amacıyla; TEFE TÜFE oranını konut tipine göre yıllık %8, %10 ve %12 oranlarını aşmayacak şekilde düzenledik.

Toplamda; 22 bin 813 aileye yaklaşık bir milyar TL faizsiz konut kredisi kullanırlmıştır.

Sayın Başkanım, Değerli Milletvekilleri;

2017 yılında alınan Türkiye Emlak Bankası'nın tasfiye sürecinden çıkarılması kararının ardından 2018 yılında çalışmalara başlanmış ve **Türkiye Emlak Katılım Bankası Anonim Şirketi** adıyla faaliyete geçirilmesine karar verilmiştir.

Kapsam değişikliğinin, sektördeki katılım bankacılığı payının %15'e yükseltilmesi hedefine önemli katkılar sağlayacağı düşünülmektedir.

Bunun yanında, ülkemizin son dönemdeki başarılı büyüme performansının lokomotiflerinden biri olan inşaat sektörüne ve gayrimenkul ile konut piyasasına da yeni çözümler sunmak amacıyla çalışmalara başlanmıştır.

Bankanın yapılanmasına ilişkin çalışmaları kısaca özetlemek gerekirse;

- » Bankanın Genel Kurulu Toplantısı Eylül ayı başında yapılmıştır.
- » Bankanın Yönetim Kurulu ve Genel Müdürü belirlenmiş ve organizasyon şeması tamamlanmıştır.
- » Bankacılık lisansı bulunmakta olan kurumun faaliyet iznini alabilmek için gerekli başvuru süreci başlatılmıştır.
- » Katılım bankacılığı statüsüne uygun bir ana sözleşme hazırlanmış ve olumlu görüş alınmıştır.
- » Geleneksel fonlama ve fon toplama modellerinin ötesine geçecek yapılar üzerine modelleme çalışmaları yapılmaktadır.
- » 2019 yılında BDDK dan faaliyet izninin alınması ve merkez şube açılışının yapılması ile birlikte, bankamız kendisinden beklenen projeleri hızla hayata geçirmeye başlayacaktır.

Sayın Başkan,
Plan ve Bütçe Komisyonunun Değerli Üyeleri,
Sayın Milletvekilleri,
Kıymetli Basın Mensupları,

Önümüzdeki dönemde de, çevreyi korurken yatırım ortamının iyileştirilmesi ile sosyal donatı ve yeşil alanlarıyla, yatay mimarinin esas alındığı, yaşanabilir sağlıklı ve güvenli şehirlerin oluşturulması için çalışmaya devam edeceğiz.

Bu vesileyle sözlerime son verirken, değerli komisyon üyelerimize ayrı ayrı teşekkür eder, 2019 yılı Bütçemizin Ülkemize hayırlı olmasını diler, saygılarımı sunarım.

**T.C. ÇEVRE VE
ŞEHİRCİLİK BAKANLIĞI**

Mustafa Kemal Mahallesi Eskişehir Devlet Yolu
(Dumlupınar Bulvarı) 9. km. No: 278 Çankaya/ANKARA

www.csb.gov.tr

[csbgovtr](https://twitter.com/csbgovtr)

[cevressehircilikbakanligi](https://facebook.com/cevressehircilikbakanligi)

[cevre_sehircilik_bakanligi](https://instagram.com/cevre_sehircilik_bakanligi)